

Verslag bewonersbijeenkomsten 20 en 22 september 2021 over het initiatief 'Zonneweide Voordaan'

Locatie: Dorpshuis De Groene Daan

Aanwezig:

De eerste bijeenkomst vond plaats met 21 bewoners van (gedeelten van) de Lindelaan, Kastanjelaan en Groenekanseweg; de particuliere eigenaars van de twee percelen; Maarten de Vlucht en Robin Boogaards -BHM Solar, Niek Willemsen – projectleider voor BENG!; Bouwe Taverne - bestuurslid van BENG! en toehoorder Bas van Hell - gebiedsmakelaar gemeente De Bilt; Alies Vos - notulist voor BENG!

De tweede bijeenkomst vond op 22 september plaats met vijf omwonenden, Bouwe Taverne en Maaïke Noorlander coördinator communicatie BENG!.

Inleidend

20 september: Niek heet iedereen hartelijk welkom. In een kennismakingsronde stelt iedereen zich kort voor. Bouwe leidt in en vertelt over BENG! en zijn drijfveer; Maarten vertelt over BHM Solar en hun insteek bij projecten (zie verder onderaan het verslag). Niek vertelt dat dit de eerste bijeenkomst is voor dit project. Ook bewoners buiten deze kring van omwonenden zullen betrokken worden en binnenkort zijn er gesprekken met instanties zoals Groenekans Landschap, Vereniging Groenekan en de sportverenigingen. Door vooral te luisteren, zorgen te horen en wensen en ideeën te vernemen kunnen we "tot iets komen waar we met z'n allen achter staan." Een sheet toont het mogelijke proces. De fases participatie, vergunning, financiering en bouw worden toegelicht.

22 september: We maken kort kennis met elkaar en gaan vervolgens aan tafel om het inhoudelijke gesprek te voeren. Bouwe Taverne zit het gesprek voor en Maaïke Noorlander maakt aantekeningen. De aantekeningen van het eerste en tweede overleg worden vervolgens samengevoegd tot 1 verslag. Deze dient als uitgangspunt voor het vervolgoverleg met omwonenden op 11 oktober.

In gesprek

{De vragen en reacties tijdens de avond zijn voor het verslag per deelonderwerp geordend. De bijdragen van bewoners zijn dikgedrukt en de reacties van BENG! en BHM Solar zijn in normale tekst weergegeven.}

Over het initiatief en een ontwerp

Je praat erover alsof het gaat gebeuren, dat er al van alles is gedaan.

Niek: Het is zeker niet gezegd dat er daadwerkelijk een zonneweide komt. We zijn nog helemaal aan het begin van het proces vandaag. Bij grote weerstand gaat het niet door. Er zijn ook nog geen schetsen.

Dat maakt het wel moeilijk. Waar kan ik op schieten als er nog niks concreet is?

Niek: Begrijpelijk, maar als wij al van alles zouden laten zien, dan lijkt het alsof we zonder bewoners te raadplegen al een lijn kiezen en bezig zijn gegaan. "Een kwestie van kip of ei".

Zijn er veel verschillende mogelijkheden voor het ontwerp van zo'n veld dan? Ja, er is best veel vrijheid. Je kunt naast zonnepanelen bijvoorbeeld kiezen voor parkgedeeltes, natuur voor recreatie, of natuur om naar te kijken of juist zicht te blokkeren. De panelen kun je ook op veel verschillende manieren plaatsen.

Wordt het niet sowieso een grote zwarte vlakte? Nee, tenzij maximale geldwinning de keuze is. Minimaal 50% van het eigendom wordt voor bewoners, het is maar wat jullie willen. Maarten: Niet alle ruimte van dit gebied is nodig voor de panelen. Dus je kunt bedenken: wat kan je er nog meer doen?

Kan het ook op windmolens uitkomen? Maarten: We doen onderzoek naar de haalbaarheid van een zonneweide en kijken niet naar wind. Daar hebben we ook geen onderzoek naar gedaan.

Hoe lang is BHM al bezig met dit project? Maarten: Sinds begin dit jaar intensiever. Vlak voor de zomer hebben we toen ook BENG! benaderd.

Wat kan ik denken bij 'natuur'? Is dat om naar te kijken of voor recreatie? Niek: Dat kan van alles zijn, groen, wandelpaden, in Hengelo Gelderland bestaat een mooi voorbeeld ter inspiratie. {Red. Solarpark De Kwekerij}

Ik hoor veel nieuwe dingen, staat het ook ergens op papier? Nog niet, want we willen eerst 'gevoed' worden. Bouwe: welke achtergrondinformatie zouden jullie willen? Welke mogelijkheden er zijn, wat bij jullie prikkelt, het proces met tijdslijn, de commerciële propositie.

Hoe lang kan het participatietraject met bewoners en organisaties duren? Niek: In principe zo lang als nodig is.

Hoe meet je voldoende draagvlak? Bouwe: Echt meten is lastig, het is meer een kwestie van aanvoelen. Mocht er onvoldoende positief gevoel groeien, dan stopt het uiteindelijk. Want de volgende stappen vragen meer investeringen. Dat gaan we dan niet doen.

Is een zonneweide wel nodig? In de krant stond laatst dat zonnepanelen op daken vaak energie overhouden namelijk. Is dat niet voldoende? Om Nederland te voorzien van energie zouden 20.000 windmolens nodig zijn en dit zou je vanwege 'downtijd' altijd moeten combineren met energie van zonnepanelen. Om heel Nederland te voorzien van zonnestroom zou je een gebied van zo'n 800 vierkante kilometer moeten bedekken met zonnepanelen. Alle daken van gebouwen bij elkaar opgeteld bedekken een oppervlakte van 600 km². Hier geldt dus dat op zijn minst een combinatie van daken én velden nodig is om in onze energiebehoefte te voorzien.

Kunnen we dan niet beter beginnen met zon op daken? Dit moeten we zeker óók doen. BENG! maakt zich hier sterk voor. Het komende jaar zoeken wij bijvoorbeeld 60 grote daken (waar minimaal 60 panelen op kunnen) in gemeente De Bilt om te beleggen met panelen. Dit is nog een hele uitdaging. Veel dak eigenaren zijn nog niet overtuigd. Deze processen duren dus erg lang en gaan vaak op het laatste moment niet door. Daarom kan dit niet 'eerst', maar moeten eigenaren van Biltse grote (zonne)daken gelijktijdig benaderd worden. Graag zouden we jullie verzoeken om met ons mee te denken over grote daken en ons in contact te brengen met de dak eigenaren.

Als iedereen mag meepraten dan duurt het misschien wel 10 jaar, is dit het idee? Als wij er met jullie in slagen om de handen op elkaar te krijgen en een plan te maken, dan krijgen we ook een 'JA' van Gemeente De Bilt en STEDIN. We zetten in op een termijn van 2,5 tot 4 jaar voor dit project, wanneer er draagvlak is voor een energieneutraal Groenekan.

Wordt er wel gebruik gemaakt van alle kennis en expertise die in de markt aanwezig is? Vanzelfsprekend wordt de kennis en expertise van alle specialisten in de keten van ontwerp tot aan bouw ingezet.

Nederland heeft (of had) een van de meest stabiele energiesystemen ter wereld. Ik zie nu allerlei energie cowboys zich storten op onze landbouw grond en onze natuur. Als het past, dan kan het maar wel het liefst zo Hollands en niet-commercieel als maar mogelijk is. Hoe zit dat met dit initiatief? BHM Solar is een partij uit Utrecht, BENG! is een Biltse vereniging die ervoor zorgt dat zelfs inwoners eigenaar kunnen worden door het uitgeven van bijvoorbeeld obligaties, maar ook door aan de voorkant van het project mee te denken over de inrichting van het zonneveld. Natuurlijk moet het zonneveld renderen, maar het feit dat we mogelijkheden maken voor combinatiefuncties en daarmee ook koppelkansen creëren zegt ook dat we niet het onderste uit de kan hoeven te halen. We moeten zoeken naar de juiste balans een project dat werkt voor ons allemaal.

Hoe goed is de gemeente voorbereid?

Onze connectie met de gemeente is goed, maar zij zijn nog niet voorbereid op dit specifieke initiatief. We informeren de gemeente steeds over de stappen die we nemen en zij worden ook uitgenodigd voor onze bewonersavonden. Afgelopen maandag was de gebiedsmakelaar, Bas van Hell, bijvoorbeeld ook aanwezig. Verder hebben zij de doelstelling om 30 hectare zonneveld en 5 hectare zonnedaken te realiseren voor 2030.

Is er ook aandacht voor duurzaamheid tijdens de bouw? Bijvoorbeeld waar komen de panelen vandaan en met welk materiaal en onder welke omstandigheden worden ze geproduceerd?

Dit is inderdaad een belangrijk punt en zullen we in de keten neerleggen.

Wat is de begroting? Die gaat in de richting van 10 miljoen

We kunnen in Groenekan wel overal tegen zijn, maar mijn zoon sprak mij laatst aan op de petitie tegen Windmolens. We moeten wát en met dit project krijgen we nu de mogelijkheid om er met elkaar iets van te maken. Volgens mij moeten we deze kans grijpen. Als je meedenkt zit je inderdaad ook aan het stuur. Ik vind het een goed initiatief en als het hier niet kan, dan kan het nergens.

Over de locatie

Hoe zit het met de ontsluiting van het gebied? Dat is altijd een uitdaging, hoe kom je er, zo dat omwonenden geen overlast hebben. Daar gaan we goed naar kijken.

Er lopen meer projecten voor Groenekan, waar is de visie van de gemeente, hoeveel projecten komen er hier dan. Bas: Binnen de gemeente zijn we daar nog volop mee bezig. Het beleid is op dit moment: alleen langs infrastructuur. **Hoezo 'langs infrastructuur'?** De gedachte is: daar ligt al iets, daar kan iets bij. Maar het is elke keer opnieuw een afweging.

Hoe denkt de gemeente over het eerder beoogde project Achterwetering {Red.-met ontwikkelaar IX}, dat wilde B&W toch niet? B&W wil wel maar de gemeenteraad niet. De participatie vindt men onvoldoende gewaarborgd. De gemeente zelf oppert geen mogelijkheden, maar reageert. Over het project van vanavond is de gemeente niet om een mening gevraagd.

Past het in het bestemmingsplan, het ligt toch bij het Noorderpark? Dan duurt het toch heel lang om een vergunning te krijgen? Niek: Het past niet in het huidige bestemmingsplan. Maar het is een tijdelijk project, daar kan een tijdelijke vergunning voor aangevraagd. Maarten: De gemeente bepaalt de duur van die vergunning. Meestal wordt voor een periode van 25 of 30 jaar gekozen, want de panelen gaan minimaal 25 jaar mee. Daarna wordt de bestemming weer de oorspronkelijke of er wordt opnieuw naar gekeken.

We zijn al aan het invullen, maar wat is de geschikte locatie? Het gaat om het resultaat, wat is hier beter dan? Niek: Deze locatie lijkt qua ruimte en ligging goed bruikbaar en is beschikbaar; alternatieve bestemmingen bleken niet haalbaar voor de grondeigenaren. Daar focussen we ons nu op.

Hoe zit het met de overdrachtswaarde van grond? Maarten: Het is onze taak om daar goede afspraken over te maken.

Not in my backyard wil niemand hier zeggen. Maar waarop moeten we reageren? Wat is de commerciële rationaliteit? Kan dit werkelijk helpen tegen geluidsoverlast van de snelweg?

Wat ik zou willen zijn de feiten. De angst is: een zwarte zee, zichtschaade, en geluidsoverlast. Is er nadeelcompensatie? Waar zijn de papieren? Maarten: Deze avond is er om eerst vast te stellen of jullie je serieus genomen voelen. Dat is de basis die nodig is om verder te gaan. Vanavond willen we graag informatie ophalen om een ontwerp zo vorm te geven dat die een toegevoegde waarde heeft voor de omgeving. Uitwerkingen gaan we maken als we weten wat jullie wensen en zorgen zijn: daar is een tweede bijeenkomst voor bedoeld.

Zijn er niet genoeg daken nog te beleggen in de gemeente De Bilt? Bouwe: BENG! is nu ruim 8 jaar bezig met 'zon op dak'. Een voorbeeld van het resultaat: 3000 zonnepanelen op gebouwen op het RIVM-terrein. Maar daar zijn we wel 4 jaar mee bezig geweest. Er liggen op 2 boerderijen nu panelen, 400 stuks elk, op scholen, een kerk en een woonzorgcentrum. Nu zijn we bezig met De Kwinkelier, we zijn al een half jaar druk om alleen al de initiatiefovereenkomst te sluiten. Met een ondernemer in Groenekan zijn we al lang in gesprek; nu zegt hij: 'nee toch maar niet, ik wil geen ander op mijn dak en het brengt niet genoeg op'. Het neemt veel tijd en looptijd. De conclusie is: de energietransitie is nooit te halen met alleen zonnepanelen op daken.

Is er een andere bestemming mogelijk voor dit perceel, gemeente? Bas: De grond is van de eigenaren, dat is aan hen. Zij hebben hun keuze gemaakt en alternatieven bleken niet haalbaar.

Zijn er vaste tarieven die gelden voor het pachten/kopen van zo'n stuk grond?

Het perceel kan worden gepacht of gekocht. Dit is nog afhankelijk van de businesscase die uiteindelijk op het project komt. Boeren krijgen over het algemeen meer voor hun grond wanneer ze het afstaan t.b.v. energie, dan dat het oplevert in agrarische functie.

Over kansen en meerwaarde

Het geeft juist extra druk waar al infrastructuur is. Niek: Binnen het project kan ook iets bedacht om de snelweg af te schermen.

Dat is een mooie kans, de weg afschermen met zonnepanelen. Maarten: Dat is een voorbeeld van iets dat we verder kunnen uitzoeken.

Kun je de structuur van de wegen ook veranderen naar en van de sportvelden? Maarten: Daar liggen zeker 'koppelkansen'. Wat anders niet gefinancierd kan, kan misschien wel binnen zo'n project. Ook dat kunnen we onderzoeken.

Groenekan heeft al 20 jaar problemen, dat moet de meerwaarde worden, een wal, een weg naar de sportvelden. Bouwe: Maar een zonneweide zal niet alle problemen van Groenekan kunnen oplossen.

Een andere toegangsweg naar de hockeyvelden zou goed zijn. Na vanavond zou een concretere opzet mogelijk zijn.

Zichtschaade van de panelen zelf is geen probleem, daar doe je een heg omheen.

De Lindelaan heeft de meeste overlast, geluid is voor mij belangrijk.

Succes is als het win/win wordt. Ik heb elders panelen die mooi renderen. Maar zo dichtbij ligt anders, tenzij het oplevert.

De vraag is, wat heb ik voor voordeel? Als het de drukte van de hockeyvelden oplost zou dat geweldig zijn.

Niek: Er zou sowieso een bouwweg moeten komen; die kan dan misschien blijven.

Dat zou fantastisch zijn. De hordes in de straat zijn ook gevaarlijk.

Bouwe: Er is van alles aan meerwaarde te bedenken, zoals een koppeling met een collectieve inkoopactie van zonnepanelen voor het hele dorp.

Ik hoop wel dat mijn uitzicht een beetje mooi blijft, want ik kijk nu vanaf mijn kantoor aan huis op de koeien en dat is geweldig! Wat versta je onder mooi?

Ik zou een beetje parkachtig wel leuk vinden, wandelpaden tussen de panelen, zodat ik er met mijn kleinkind kan lopen. Ook wanneer ik er zelf niet loop zie ik in ieder geval wat beweging tussen de panelen. Ik zou het ook leuk vinden als er iets voor kinderen gemaakt wordt. Het moet in ieder geval niet één grote spiegel

worden. Wij kijken nu, naast de koeien, ook precies op de parkeerplaats van de BP, mogelijk zouden we dit kunnen afschermen met groen of met panelen. Dit zijn goede ideeën! Dit kan terugkomen in de volgende bijeenkomst waarin we ook met elkaar gaan brainstormen over het ontwerp. Met de inwoners die maandag aanwezig waren is afgesproken dat we op 11 oktober een vervolgssessie doen, hier zijn jullie natuurlijk ook welkom. Zonnepanelen kunnen afgemat worden, waardoor het reflecteren minder wordt, dit kunnen we dus ook onderzoeken voor deze locatie. **We willen geen motoren en auto's voor recreatie op dit veld, maar het idee van een 'park' spreekt wel aan.**

Kunnen we onze kinderen betrekken bij het ontwerp. Zeker als het gaat om combinatiefuncties. Zij zouden ons nog kunnen verrassen waar zij een behoefte zien, die wij nog niet ervaren. Ook dit kan vallen onder 'innovatie'. Hierbij denk ik bijvoorbeeld aan een voedselbos of iets dergelijks. Misschien zijn hier ook nog wel specifieke subsidies voor. We kunnen jongeren er bij betrekken wanneer de kaders wat meer vorm hebben. Ook dit soort combinatiefuncties zijn zeker het onderzoeken waard.

Over technische zaken

Bestaat er een minimum voor de bezetting met panelen? Maarten: Daar ken ik geen eis voor. Dat kunnen we wel onderzoeken. In ieder geval is er rekening te houden met de kosten voor aansluiting aan het net van Stedin. Maar de keuze kan zijn: lager rendement, meer natuur.

Hoe zit het met geluidsoverlast? Fluiten van de wind, transformatoren, weerkaatsing van het verkeersgeluid misschien? Maarten: De panelen zelf geven geen geluid. Transformatoren wel. Die plaatsen we daarom in het midden, op 100 meter afstand hoor je ze niet meer. Kan dat niet, dan is een omhulling ook een oplossing. Weerkaatsing van geluid van de snelweg – dat is een goed punt. Daar kunnen experts een voorspelling voor doen, daar moeten we goed onderzoek naar doen.

Kan het elektriciteitsnet het aan? Maarten: In Groningen is er wel een probleem, daar wekt men veel op terwijl er lokaal niet veel verbruikt wordt. Maar in Utrecht is er nog geen probleem, hier is het verbruik ook hoog. En het ligt bij een zonnepark ook anders dan bij particuliere daken. Die laatste gaan naar het laagspanningsnet, lokaal. Stroom van een zonnepark gaat naar een midden-spanningsnet, meteen naar het landelijke netwerk. En landelijk is er altijd wel ergens stroom nodig.

Hoe zit het met de aansluiting met het net? Bouwe: Er is een aansluitstation bij Noorderkroon, bij de moskee en het beachvolleybalterrein in de buurt. De aansluitcapaciteit is er beperkt, maar één park kan zeker aangesloten worden.

Onder welke hoek staan de panelen? Maarten: Dat is een keuze, elke stand heeft voors en tegens. Alle panelen op het zuiden geeft de meeste opbrengst per paneel, maar niet per hectare. Want er is dan afstand tussen de rijen nodig zodat de ene rij panelen geen schaduw op de andere werpt. Dat betekent: minder stuks, maar meer licht en water op de bodem. Oost-West richten, als een dakje, kan ook. Dan heb je de hele dag door opbrengst en geven ze elkaar geen schaduw zodat er meer bij elkaar kunnen staan. Maar voor de bodem eronder is dat weer minder goed.

Wat is leidend bij die keuze? Maarten: Dat bepalen we met z'n allen. En de gemeente is ook belanghebbende. Niek: De belangen kunnen verschillen, ook onder bewoners, maar we zullen proberen ook dat proces te begeleiden.

Hoe hoog zijn de panelen? Bij het project bij de Beukenburgerlaan is sprake van 2,80 meter. Is BENG! ook bij dat project betrokken? Bouwe: Er is geen noodzakelijke hoogte. In Hengelo ligt het zonnepark bijvoorbeeld pal tegen de woonwijk aan. De meest daar dichtbijgelegen panelen zijn 1,20 en verder weg in het park wordt dat steeds hoger. BENG! is niet bij het project door LC Energy aan de Beukenburgerlaan betrokken, maar onderhoudt wel contact met de initiatiefnemers. Dat gebied ligt dicht tegen de natuur aan en wordt misschien minder 'van onderop' georganiseerd. Bovendien heeft BENG! niet genoeg menskracht om bij alle projecten betrokken te zijn.

Is fijnstof van de snelweg een kwestie, slaat het stof minder goed of juist beter neer op panelen? Maarten: Nooit gehoord, maar het is zeker iets om uit te zoeken.

Speelt hoogsensitiviteit zoals bij telefoonmasten? Niek: Panelen geven geen straling. Bij de transformatoren kan dat wel het geval zijn. Daar zijn oplossingen voor, zoals een extra behuizing.

Is de subsidie op zonnenvelden hoger? Bouwe: In principe is die hetzelfde. Tenminste als je niet de stroom zelf afneemt zoals bij grote datacenters gebeurt.

Kunnen wij de stroom direct van de zonneweide betrekken? Wij zouden niet zelf kabels gaan leggen naar de huizen, maar leveren de opgewekte stroom aan het algemene net. BENG! werkt samen met de coöperatieve energieleverancier om | nieuwe energie. Die koopt die lokaal opgewekte stroom op en levert die dan aan inwoners van Groenekan. Zo wekt Groenekan dan, indirect, de eigen stroom op. Op het zonnepark zouden wel laadpalen kunnen komen om ook direct stroom te gebruiken.

Over opslag

Is er opslag mogelijk bij veel zon? Maarten: Opslag is zeker mogelijk, daar denken we ook aan, de batterijkosten zijn omlaag gegaan de laatste tijd.

Zijn die batterijen zichtbaar? Ja, die staan in een zeecontainer.

- De zeecontainer kan in een talud worden opgenomen en aan het zicht onttrokken.
- De zeecontainer kan ook tot 'kunst' worden gemaakt door beschilderingen of anderszins

We zouden er ook iets high-tech en innovatiefs op kunnen plaatsen, waarmee we Groenekan echt op de kaart zetten m.b.t. zonnenvelden! Dat zou ik erg mooi vinden. In onze gemeente, maar ook daarbuiten, creëren we daarmee gelijk mogelijkheden voor educatie voor jong & oud. Hiermee kunnen we echt TROTS zijn op ónze zonneweide. Misschien moet dit wel iets te maken hebben met opslag, want dat zie je nog niet vaak bij zonnenvelden. Dit is een goed idee, zéker op het gebied van opslag.

Afsluitende ronde reacties

Kunnen we nu vanavond een besluit nemen dat we een ontwerp gaan maken? Dan zien we daarna weer.

Maarten: Het is belangrijk dat we onderzoeken wat dit project Groenekan meer te bieden kan hebben, er is meer nodig dan een paar procent rendement. Bouwe: De 'meekoppelkansen' zijn belangrijk. De volgende keer zullen we met schetsen komen en wordt het gesprek concreter.

Een afsluitende ronde langs alle deelnemers aan het gesprek:

- **Ik vind de samenwerking met BENG! bij dit project heel positief, dat voelt heel veilig.**
- **Ik krijg graag iets op papier, concept-ideeën.**
- **Ik ben benieuwd naar het behoud van de groene ruimte, gemeente. Er kunnen hier wel 100 initiatieven komen.** Bas: Samen met het dorp wordt dat in een op te stellen omgevingsvisie afgewogen. Dat gebeurt in de werkgroep uit de Vereniging Groenekan. **Maar dat duur 3 jaar.**
- **Op wat voor termijn horen we weer wat?** Niek: Deze week komt er een verslag van vanavond. Een volgende sessie willen we graag over 3 a 4 weken organiseren.
- **Ik ben een fan van zonnepanelen, ik heb ze liever op daken, ik heb er zelf 27, Maar ik vind het tof in gesprek te gaan hierover, ben blij met de keuze om zo te starten.**
- **Laten we er een mooi plan van maken en dan weer kijken.**
- **Ik ben blij met dit besluit.**
- **Ik wil er wel tijd en energie in steken.**
- **Bedankt voor deze opzet.**
- **Heel goed, deze avond.**
- **Ik ben benieuwd naar de mogelijkheden van participatie, zijn daar standaarden voor, wat krijg je ervoor terug?** Niek: Dat kunnen we in volgende sessies uitwerken. Ook financiële openheid hoort bij een coöperatieve aanpak, de business case is totaal transparant.
- **Zonne 'park' klinkt goed, maar ik wil op dit perceel in ieder geval géén huizen of windmolens**
- **Laten we met elkaar iets maken waar we trots op zijn! Dan kan er ook veel draagvlak voor zijn.**
- **We hebben in Groenekan de traditie om zaken in eigen kring te organiseren. Dit initiatief biedt die mogelijkheid. In zoverre past het wel bij ons.**

Bouwe: We zouden graag een paar mensen als klankbord hebben om de eerste schetsen mee af te stemmen.

BENG! is de onafhankelijke energiecoöperatie van en voor inwoners van de gemeente De Bilt. Het doel van de activiteiten van BENG! is: besparen op energie en wat dan nog nodig is lokaal en duurzaam opwekken. Zo wordt De Bilt energieneutraal. Bouwe Taverne is bestuurslid van BENG! "Het klinkt misschien hoogdravend maar mijn drijfveer is dat we de aarde lenen van onze kinderen. Het gaat om hen en de generaties daarna. Wat Obama zei spreekt mij aan: we zijn de eerste generatie die de klimaatverandering ervaart, en we zijn de laatste generatie die er wat aan kan doen."

BHM Solar is een Utrechts bedrijf – begonnen met 3, nu 9 medewerkers – met ruime ervaring in het ontwikkelen van zonnestroomprojecten. Voor BHM is intensieve samenwerking met bewoners en andere partners de basis voor energieprojecten. Maarten de Vlugt is een van de drie oprichters van BHM, "De omwonenden zijn voor ons de belangrijkste stakeholder."